

הרמב"ם

והשפעותיו על עדות ישראל

מרכז מורשת הרמב"ם רח' התנאים 6 טבריה, משרדי המרכז רח' יוחנן בן זכאי 6 טבריה טלפקס 04-6790632
לשאלות, הערות והארות info@harambam.org.il

גנוזה

רבי משה טולידאנו

בלבם על איזה גדרות וסייגים וכותבים בספר ולשנה אחרת משגיחים אם עלתה להם שנה במשמרת הטהרה ומוסיפין עוד בזה. ומ"מ יזהר שלא יקבל עליו שום גדר בנדר פן יכשל רק יתנה שהוא בלי סרך נדר. וכתב מהרח"ו ז"ל בס' שערי קדושה ששרשי העבירות הן ת'אוה ג'אוה ע'צבות ש'יחה אסורה ואלו הם אבות הטומאות ומאבות יצאו תולדות ע"ש באורך וסימנם תגע"ש ותרעש הארץ. ובעלי המוסר כתבו שיש לזהר לשמור ברית הל'שון וברית המ'עור וברית הע'ינים וסימנם נפש כי תמעול מע"ל בה'. וצריך האדם שתכנס בלבו יראה פנימית ביותר ויירא מאד כי כמה בתי דינים יושבים ודנין את האדם בימים אלו והחי יתן אל לבו. וכתב הרב בעל סדר היום שבעי"ת אין ללמוד שום לימוד אחר כי אם חכמת הקבלה כי היא מטהרת הנפש ואשרי מי שמשלים ספר תיקוני הזוהר בימים אלו. וכתב הרא"ש ז"ל בהנהגותיו שיש לו לאדם לקרוא בעשרה יומין אילין באגרת תשובה שחיבר החסיד הר"ר יונה ז"ל ובס' צרור המור כתב שלא ישרו בעיניו ממחברי דרכי התשובה אלא ספר הישר המיוחס לרבי' תם ולדעתו ראוי להתעסק באותו ספר המורה חטאים בדרך תשובה כי מתעורר לב ונפש האדם לשוב אל ה'. גם ראוי להתעסק בס' חובת הלבבות ובהלכות תשובה להרמב"ם ז"ל אבוהון דכולהו פסקני ומורייני גם בספר חסידים וספר הרוקח ובשער התשובה שבס' ראשית חכמה שהוא מאסף לכל המחנות דברי חז"ל המפוזרים בתלמוד ובמדרשים ובדברי המקובלים. ובס' קיצור ראשית חכמה יסוד התשובה ותורת האשם וזולתן רבו עצמו מספר מאן דאית ליה כאיבא אזיל לבי אסיא ודלא ידע מחייבינן ליה לאהדורי עד אשר יוציא משפטו לאור. וקבלה בידינו משם האר"י זלה"ה שכל מי שמתענה בכל עי"ת וחוזר בתשובה שלימה בכל לבו ובכל נפשו הוא עולה לו תמורת כל הימים אשר חטא בהם. כיצד

בעשרת ימי תשובה צריך כל אדם לחפש ולפשפש במעשיו כדי לשוב מעבירות שבידו בתשובה שלימה כי אז הוא עת רצון להתקבל תשובתו כמ"ש ז"ל ע"פ דרשו ה' בהמצאו אלו י' ימים שבין ר"ה ליוה"ך. וספק עבירה צריך תשובה יותר מעבירה ודאי כי יותר מתחרט האדם כשיודע שעשה עבירה יותר משאינו יודע שעשה ולכן קרבן אשם תלוי צריך להיות ביוקר יותר מקרבן חטאת שהוא בא על הודאי. והאיש הירא מפחד ה' ומהדר גאונו חרדה ילבש וימעט בעסק ויקבע עתים לתורה. וכתב הרב בעל ראשית חכמה בשם הרמ"ק ז"ל כי הימים שבין ר"ה ליוה"ך הם כמו חול המועד ואסורים במלאכה רק בעסק התורה והתבודדות בתשובה שיתבודד בכל יום מימים אלו לפחות שעה אחת ולהתנוודות על עבירות שאדם דש בעקביו אשר גם אם היו איסורים קלים בהתמדתן יהיו כעבות העגלה כגון איסור עריות כי לא לבד הזהירה תורה על גוף של איסור אלא על כל מיני קורבה ושחוק בכל אופן שיהיה וכל אשה שהוא אסור בה אסורה עליו ככל הנשים וחוץ מאחותו ואמו ובתו אף שכולן שוות באיסור ודא עקא כי צרה קרובה כמו שאינה קרובה. ויתוודה על כל מיני גול ועושק וכובש שכר שכיר אינהו ואביזרייהו. לשון הרע שלא לדבר בגנות חבריו אע"פ שאומר אמת והוא חמור מע"ז וג"ע וש"ד ועל זה ידו כל הדווים. ועוד יוסיף אומץ לחפש במצוות שמקיים בתפלה אם בכוונה ובלי הפסק בשיחה בטלה כי הוא עון פלילי ח"ו. ובתפילין אם מכוין בהם תמיד בלי הסח הדעת. ובשמירת שבת בכל הפרטים ושלא לדבר דיבור של חול. ובתלמוד תורה אם קובע עתים. ובנתינת הצדקה אם היא לשם שמים בלי שום פנייה ויוהרא וזה הוא ריש מילין אחד מאלף ואם בעל נפש אתה רוץ מצא ספרי המוסר הקדושים ובהם תדבק לאהבה וליראה את השם. ואנשי מעשה נוהגים דבהתבודדותם בימים אלו גומרים

אותה הפטרה אלא החשוב שבקהל ואין מניחין לנער להפטיר בה אם לא במנין שכולן נערים. וכן קראו לשבת בינתיים שבת תשובה לפי שעיקר גדול אל התשובה הוא שמירת שבת כהלכתו ולכן קראוהו קדמונינו לשבת זה שבת תשובה כי שמירתו כהלכתו הוא שורש ועיקר לתשובה אף שאין נוהגים בו שום דבר מדרכי התשובה לא וידוים ולא סיגופין ותענית ונוהגים בכל תפוצות ישראל לדרוש בשבת זו כל הש"ץ בבהכ"נ שלו כדי לעורר לב העם בתשובה ולהכשיר מעשיהם. וסמך לזה מצאתי במדרש משלי ז"ל אמר הקב"ה בשעה שהחכם יושב ודורש והצבור שומעים לקולו אני מוחל להם ומכפר כל עונותיהם על כן ראוי לכל ש"ץ לדרוש בקהל שלו בשבת זו כדי שיתכפרו להם עונותיהם. וכבר כתבנו למעלה בשם האר"י ז"ל כי ע"י התשובה שיעשה האדם בעי"ת בכל יום מתכפר לו מה שפגם באותו יום כל השנה ההיא. לכן האיש הירא את ה' צריך לתת אל לבו אם פגם באיזה שבת משבתות השנה בשיחת חולין ודברים בטלים צריך להיות מגמת פניו בשבת זו לתקן את אשר עוות להיות כל יום השבת מהרהר בתשובה ולהיות עוסק בתורה מהבקר עד הערב ובעת הוצאת ס"ת במנחה יאותה לו לומר נוסח תפלה זו לחפצי שמים שאין בה איסור וזה נוסחה.

יהרמ"י יהוה או"א אב הרחמים שתגלה עתה עת רצון ותחתור חתירה מתחת כסא כבודך ותפשוט את ימינך לקבלנו בתשובה שלימה ואל תשליכנו מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממנו וזכנו שתשוב רוח קדשך לבא אלינו ביום השבת הקדוש הזה כאשר בתחלה קודם החטא ואם אינו מן הדין שתקובל תשובתנו הנה כל שמותך הקדושים היוצאים מכל מה שקרינו באלו הימים וביום השבת הזה המה יליצו בעדינו שתקבלנו בתשובה שלימה לפניך ואם הגברנו הדינים הקשים בעולם אתה בטובך תעורר רחמך ויפן מצחא (דאבא ואימא) דאריך אנפין רעוא דכל רעוין במצח דזעיר אנפין ובכן יתבטלו והיו כלא היו וכמו שהגינה קדושת שבת על אבינו הראשון אדם הראשון ויצא בדימוס כן יגן עלינו השבת הקדוש הזה להחיותינו כיום הזה ובספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזרות טובות נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בית ישראל יהיו לרצון אמרי פי וכו' ואני תפלתי לך ה' עת רצון וכו'.

ויתאמץ בכוננתו להתפלל תפלת מנחה זו באימה וביראה ובטהרת המחשבה ביתר שאת משאר שבתות השנה כי הנה כל השבתות עת רצון הוא כנודע ומה גם בקרב ימי הרצון האלה עאכ"ו רצון כפול ומכופל למקום עלינו אשר מטעם זה כתבו תלמידי האר"י ז"ל לומר בתפלת מנחה של שבת זה מי כמוך אב הרחמים כמו במוסף ראש השנה והוא דבר פשוט לבאים בסוד ה'.

אם מתענה ביום ראשון מתכפרים לו כל עונותיו שעשה כל ימות השנה ביום ראשון בשבת. וכן אם מתענה ביום שני בשבת שבעי"ת מתכפר לו כל מה שחטא ביום שני של אותה שנה וכן היא המדה בכל הימים שבין ר"ה ליוה"ך ובלבד שתהיה תשובה שלימה וחרטה גמורה ובידוי ותחנונים בכל לבו ובכל נפשו. וזהו סוד הפסוק דרשו ה' בהמצאו בלשון רבים אע"פ שאח"כ מדבר בלשון יחיד כמו"ש יעזוב רשע דרכו וכו' כלומר דרשו ה' בהמצאו באלו הימים דוקא יותר מפני הסליחה הרבה שעושה באלו הימים הנזכרים. ואשר לא יעצר כח להתענות אז יוכל לפדות את תעניתו בנתינת איסר אחד כסף מזוקק שהוא משקל ד' שעורות לצדקה כי שקל הכתוב בכל נפשך ובכל מאדך. אכן לא יפטור אדם עצמו בזה כי אם בהיותו אנוס ולא עצר כח להתענות אך מי שיעצור כח להתענות יצא ידי שתייהן להבין ולהתענות להתיר זוהמת פנמיותו וירבה בצדקה ג"כ ביום תעניתו ושב ורפא לו. ובכל יום כשהוא מתענה יאמר בשעת מנחה פרשת היראה בפ' עקב ופרשת התשובה שבפ' נצבים ואחריהם יאמר כל פרטי הדברים האלה בלשון תפלה בנוסח זה.

רבש"ע מלך רחמן סלח נא לכל עונות בני ישראל השבים אליך בכל לב ובכל נפש ואתה יודע שרצונו לתקן את כל אשר העוינו דבר דבור על אופניו רק כי בשר אנחנו ולא בינת אדם לנו לדעת עד היכן הדברים מגיעים וגם אין אתנו יודע עד מה ואין לנו לא מנהל ולא מחזיק בידנו רק באזונו שמענו ואבותינו ספרו לנו פועל פעלת בימיהם בימי קדם ושלחת אליהם רועה נאמן אשר ידע דעת עליון ולמחיה שלחתו אצלם להיות לבני דורו למשיב נפש ובריר את הקוצים מן הכרם בגודל חסדך וכגודל השגת רוח קדשך ורפא החולים חולי הנפש והמדוכים בדכדוכה של נפש והעלה הנפשות ממעמקי הקליפות להרפא לכל איש ואיש נגעו ומכאובו והרבה דברים נדרש לאשר שאלוהו ונמצא לאשר בקשוהו ואולי אינם שוין לכל נפש ולכל זמן לכן יהרמ"י או"א שתקבלנו בתשובה שלימה לפניך ומה שפגמנו בשמותיך הקדושים ובמדות העליונות יתוקן במיעוט חלבנו ודמינו ויעלה לפניך כאלו כיווננו כל הכוונות הנוגעים לעונותינו ולפשעינו ולחטאינו למלאת אותם כבראשונה ותן בנו כח לשמור פיקודך ולעשות תשובה ראויה ומקובלת וקרובה לפני כסא כבודך ושמרני נא מיד שוטני נפשינו לבל נכשל בשום פשע וחטאה ואשמה מעתה ועד עולם ואלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישונו כי אתה שומע תפלת כל פה. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

שבת שבין ר"ה ליוה"ך הוא שבת תשובה ונקרא כן על שם שמפטירין בו שובה ישראל והיא בסוף הושע ומסיים אותו נביא ומדלגין למיכה ואומר מי אל כמוך עד סוף הנביא. וכתבו בס' מטה משה ובס' שערי שמים שאין אומר